9

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS

DE

RUBEOLA.

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS DE RUBEOLA;

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GEORGII BAIRD, SS.T.P.

ACADEMIAE EDINBURGENAE PRAEFECTI;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI Consensu, et

Nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ Decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

THOMAS WILSON,

ANGLUS:

SOCIET. CHIR. MED. SOC. HON.

SOCIET. PHYS. SOC.

Ad diem 12. Septembris, hora locoque solitis.

EDINBURGI:

EXCUDEBAT ADAMUS NEILL CUM SOCIIS.

M DCC XCV.

VIRO EXIMIO

FRANCISCO HUMBERSTON MACKENZIE

DE SEAFORTH,

COHORTI PEDITUM SEPTUAGESIMÆ OCTAVÆ

PRÆFECTO;

QUI, GENERE ILLUSTRIS,

VIRTUTIBUS ILLUSTRIOR,

DIGNITATEM SINE INVIDIA SUSTINET;

LIBERALIUM SCIENTIARUM AMANTISSIMO,

BONARUM ARTIUM FAUTORI STRENUO,

HUMANI GENERIS AMICO;

DISPUTATIONEM HANC INAUGURALEM,

TAM OB INNUMERA BENEFICIA COLLATA,

QUAM OB AMICITIAM

QUA SE NUNQUAM NON DIGNATUS EST,

D. D. CQUE

AUCTOR DEVINCTISSIMUS.

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS

DE

RUBEOLA.

QUONIAM leges hujus inclytæ Academiæ ab omnibus, qui ſummos honores in medicina petunt, ſpecimen ſcientiæ medicæ exigunt, his legibus obtemperaturus, quædam de Rubeola ſcribere ſtatui, morbo certe haud parvi momenti, quippe cum vix quiſpiam hominum eſt quin vel ſemel ſic laboret ante legitimam ætatem.

DEFINITIO.

Cullenus, nuper Profeſſor celeberrimus noſter, morbum de quo tractamus ſic definivit, "Synocha contagioſa, cum ſternutatione, "epiphora, et tuſſi ſicca, rauca. Quarto die, "vel paulo ſerius, erumpunt papulæ exiguæ, "confertæ, vix eminentes, poſt tres dies, "in ſquamulas furfuraceas minimas abeuntes."

HISTORIA.

Medicis ſeculorum mediorum Rubeola primo innotuit. Morbus enim hic principio in Ægypto, et in locis Arabiæ interioribus, finem verſus ſeculi ſexti, vel initio ſeptimi, comparuit; atque ex his terris, cum armis

Sara-

SARACENORUM progrediens, vel cum commercio mercatorum diffusus, per HISPANIAM, et deinde per totas EUROPÆ partes, vagatus est. Morbus procul dubio admodum contagiosus est, et quandoquidem neminem secunda vice afficit, ætatem teneram præcipue adoritur.

Quanquam autem Rubeola in quælibet anni tempora cadere potest, mense Januario plerumque, vel ad plurimum vernis temporibus, ingreditur, circa æquinoctium vernum maxime grassatur, et mense Junio fere penitus evanescit. Incipit horripilatione, cum calore et frigore vicissim alternantibus; his superveniunt febris continua, sitis, appetitus prostratus, calor intensus, lingua arida, raro sicca, tussis molestissima, capitis gravedo, somnolentia, coryza, et sternutatio frequens. Oculi scintillantes humorem tenuem distillant, facies rubescit, palpebræ tument. Vomitus sæpe adest, sæpius vero diarrhœa.

Quarto

Quarto circiter die, plerumque, maculæ parvæ, rubræ, in facie erumpunt, morſus pulicum æmulantes, quæ, auctæ numero et mole, coaleſcunt, et maculas majores, forma et magnitudine varias, conſtituunt. Hæ maculæ tactu, ſed non viſu, ſupra cutem eminere percipiuntur. Poſtea papulæ ſimiles per pectus, ventrem, brachia, crura, ac femora, ſparſæ, apparent: tamen in his locis non ita diſtinctæ ſunt, neque in altum adeo efferuntur.

Eruptis papulis, nauſea et vomitus plerumque ceſſant, aut ſaltem miteſcunt, ſed febris intenditur, tuſſis augetur, et ſpirandi difficultas; epiphora etiam et cephalalgia, capitiſque gravedo, adhuc durant.

Tumor faciei ſexto ut plurimum die ſubſidere incipit, maculæque minus coloratæ fiunt: in corporis autem partibus reliquis, maculæ adhuc latiſſimæ, ac ruberrimæ, apparent.

Octavo

Octavo die maculæ faciei evanefcunt, et perpaucæ in aliis partibus confpiciuntur.

Nono die penitus vifum fugiunt, cutis faciei, nonnunquam et totius corporis, quafi farina confpergitur, cuticula etiam rupta fquamis furfuraceis decidit.

Febris et tuffis in hoc ftadio morbi aliquando mitigantur, et ægrotus cito convalefcit, fæpius autem hæ intenduntur, nam hoc peculiare habet Rubeola, quod maculis evanefcentibus, debito quamvis morbi tempore, febris increfcat, tuffis augeatur, et refpirandi difficultas, imo et fæpe peripneumonia fequatur *.

Diarrhœa aliquando morbo fupervenit, aliquando moleftiffima fit, et per plures hebdomadas perftat; inde fubfequuntur nonnunquam abdomen tumidum, et maxime tenfum, corporis

* Van Swieten.

corporis reliqui ſumma macies, tandemque tabes exitioſa.

Hic morbi curſus regularis vel ordinarius eſt, quem clariſſimus SYDENHAMUS tam accurate deſcripſit; interdum vero decurſus minus regularis eſt, et ſymptomata graviora comitantur.

Puſtulæ nonnunquam citius, nonnunquam ſerius multo apparent, et ſæpe artus, et truncum corporis, primo occupant. Aliquando veli penduli palati, et tonſillarum, affectio inflammatoria comitatur. Aliquando maculæ ſupra cutem ſurgunt, puſtulis variolarum ſimiles, et ſecundo morbi die cernuntur *. Nonnunquam evaneſcentibus papulis cuticula non deſquamatur. Interdum maculæ derepente retrocedunt, et mox ſubſequuntur præcordiorum oppreſſio, ægrimonia in pectore, et delirium.

Aliquando

* Vid. Edin. Med. Eſſays, tom. 2.

Aliquando diathesis putrida hunc morbum comitatur, ubi major debilitas, et oculorum inflammatio plorans, adsunt, cum capitis gravitate maxima, et febri ardente, maculis secundo die per totum corpus erumpentibus, ingravescente tussi et ophthalmia. Tum de calore admodum intenso, et inquietudine corporis, cum anxietate, æger conqueritur. Nil ex pectore exscreatur. Respiratio perquam difficilis est, cutis sicca, lingua arida, plerumque fusca et squalida, cum siti insatiabili. Fauces colorem violaceum et subatrum ostendunt. Pulsus parvus, frequens, raro plenus, et debilitas maxime urgens, adsunt. Post dies quatuor vel quinque, vel paulo serius, eruptio, calor, et inflammationis signa alia, evanescunt; exulcerationes ferè insanabiles oculorum superveniunt, sitis plerumque cessat, symptomata autem cætera augentur, et, cum pulsu velocissimo, debili, inæquali, summaque debilitate subsequente, et præsertim si in hoc sta-

dio

dio morbi diarrhœa adſit, delirio ſupervenien-te, mors cito finem vitæ imponit *.

DIAGNOSIS.

Morbi qui Rubeolam maxime ſimulant, catarrhus, miliaria, variola, varicella, et ſcarlatina, ſunt. De his in ordine dicam.—Imprimis de Catarrho.

Cum ſymptomata catarrho propria, rubeolæ communia etiam ſint, diſcrimen inter hos morbos, priuſquam maculæ eruperint, haud ex facili patet. In catarrho autem plerumque ſymptomata omnia mitiora ſunt, febris non tam vehementer ardet, neque ægrimonia in pectore, nec ſpirandi difficultas, adeo tantum ægrotum opprimunt; neque eſt tuſſis tam arida, nec rauca, in hoc quam in iſto morbo. Confiteor planè inter rubeolam et catarrhum contagioſum,

* Vid. Clar. WATSON Med. Obſ. Lond. tom. iv.

contagiosum, ut anno 1782 comparuit *, primis morbi diebus, me vix distinctionem ullam certam invenire: respicienda est aëris constitutio, et morbi epidemici grassantis natura, ex quibus morbi genus optimè cognoscatur: eruptis vero maculis non amplius causa dubitandi erit.

In miliaria, papulæ in facie nunquam cernuntur: serius multo, quam in rubeola, erumpunt: citius retrocedunt: sudor etiam olidus adest, absque tussi vel sternutatione.

A variola et varicella, rubeola facile discriminatur. Si excipias eruptionem, nullum symptoma commune habent. Licet enim in variolis confluentibus, facies prima eruptionis rubeolæ simillima sit, symptomata alia communia tam valde discrepant, ut, si animus his

* Vid. Med. Communicat. vol. 2.

advertatur, diſtinctio inter hos morbos haud difficilis fuerit.

In febre ſcarlatina, neque coryza, neque epiphora, eſt. Maculæ citius quam in rubeola apparent, majores, latioreſque, cum rubore univerſo per faciem et totum corpus diffuſo, cernuntur. "In febre ſcarlatina, uni-" verſa cutis maculis parvis, rubris, interſtin-" guitur, quæ tamen et crebriores et latiores " ſunt, et magis rubent, neque adeo uniformes " ſunt, ac maculæ illæ quæ morbillos con-" ſtituunt *." Cutis compreſſa albeſcit. Tuſſis aliquando, ſed non neceſſario, ſcarlatinam comitatur. Ita opinatur WITHERINGUS hujus morbi narrator fideliſſimus: "I confeſs " to have met with one caſe of the ſcarlatina, " in which a troubleſome cough aroſe upon " the ſeventh day, and diſappeared on the " tenth; but in the meaſles it is a leading

" ſymptom,

* Celeb. VAN SWIETEN. tom. ii. pag. 401.

"ſymptom, and continues not only during "the eruptive fever, but for many days after-"wards *."

PROGNOSIS.

Hanc in *propitiam* et *infauſtam* dividemus.

Propitia.—Quando rubeola mitis eſt, et regularis, ſymptomatis ordinem ſolitum ſervantibus, ſi perite tractetur, brevis et fauſtus morbi finis ſperandus eſt. Verbis SYDENHAMI experientiſſimi " omni prorſus periculo va-" cant morbilli ſi modo perite tractentur †."

Quo citius erumpunt maculæ, eo fere mitior morbus; tutiſſimus vero, ubi puſtulæ nimium ruboris non habent ‡. Si, quarto ab eruptione

* WITHERING. on the Scarlet Fever.

† SYDENHAM. de Morbillis. ‡ Illuſt. MEAD.

eruptione die, ritè defquametur cutis, non eft quid timendum *.

Infaufta.—Ubi morbus mali moris eft, cum fymptomatum concurfu irregulari, vel febre typho comitante, finis incertus et fæpe exitiofus erit.

Rubeola puftulofa magis exitialis eft quam regularis, quæ in altum non agitur.

Malum eft, ubi ingens accedit febris, vehemenfque fpirandi difficultas, et inquietudo corporis, et multa fitis, et infirmæ vires, adfunt.

Ubi maculæ pallefcunt, aut livefcunt, eventus peffimus timendus eft : imo "morbilli li-
"vefcentes plures quam ipfæ variolæ ne-
"cant †."

Cum

* Huxhamus. † Ibid. de Aëre et Morb. epidem.

Cum maculæ derepente, ante tempus morbi debitum, rurſus occuluntur, ægroti plerumque pereunt. Si, puſtulis abeuntibus, ullo morbi tempore, ſubſequantur oppreſſio præcordiorum, cum ſpirandi difficultate, febrique adaucta, metuendum eſt ne ſuperveniant peripneumonia et delirium.

Diarrhœa mitis ſub initium, vel finem morbi, haud ſignum malum eſt. Salivationes etiam moderatæ non ſunt timendæ. Verbis Hoffmanni, "Diarrhœa et ſalivationes nimiæ, incongruo morbi tempore, obortæ, "ſtatum pejorem afferunt, licet moderatæ hæ "evacuationes, ſi in principio et fine morbi "critice incidunt, plus plerumque proſint "quam obſint *."

CAU-

* Hoffman. Illuſt. de Morbillis.

CAUSÆ.

Minime diſputatur apud Medicos de rubeolæ cauſa. Inter omnes conſtat hunc morbum ex contagio quodam ſpeciali oriri: tranſmiſſio frequens morbi ad aſtantes et ad totas familias, iſtam ſententiam ſatis comprobat; moduſque etiam, quo per urbes et regiones vagatur, eandem demonſtrat. Quæ vero ſit iſtius contagii natura ſpecialis, vel qua ratione contagium hoc morbum ſuum proprium efficiat, nobis omnino ſunt incognita. Cauſæ morborum multiplices ſunt, plerumque obſcuræ, interdum inſcrutabiles; contagiorum autem variorum in corpus humanum effectus varios quotidie videmus. Neminem plus una vice adoritur rubeola; licet igitur ex eo inferre, in corpore humano aliquid a partu uſque ineſſe, contagii actioni favens, et hoc, quic-

quid

quid ſit, *cauſam prædiſponentem* vocamus. Pars quædam ſanguinis, vel fluidorum aliorum, forſan eſt, quæ, quaſi fomes, contagio ſubſerviat; forſan in ſyſtemate nervoſo aliquid ineſt huic potentiæ obnoxium, quod, poſt morbum paſſum, aut mutatur, aut fugatur, adeo ut poſtea iners omnino evadat.

Infantes et pueri, magis quam ſenes, rubeolæ ſunt expoſiti, quia fortaſſe fomes in hac ætate tenella plus abundet; forte ex forma debiliore; probabile enim eſt, quo debiliores vitæ vires fuerint, eo facilius vi contagionis corpus eſſe ſuccubiturum. Quamvis etenim omnes, et juvenes et ſenes, robuſti infirmique, his potentiis proclives ſint, tamen certum eſt, omnia, quæ vitæ vires ſubducunt, et abſumunt, homines morborum aggreſſioni magis obnoxios reddere. Quandoquidem porro morbus per longum tempus quieſcere videtur, aliquando ſparſim vagari, aliquando per regiones totas propagari,

propagari, proinde non absimile est, contagium hoc effœtum, vel innocuum fore, ni alia nescio qua causa, adjuvaretur, vel excitaretur. Et hanc medici fere omnes in conditionibus aëris quibusdam quæsiverunt, minime dubitantes quin ex his *causa remota* morbi oriretur.

Procul dubio aëris qualitates variæ morborum multorum causas efficiunt; nam, quibusdam anni temporibus, quidam morbi propagantur, nunc longe lateque diffunduntur, omnes contagione prosternentes; nunc impotenter lenteque serpunt, quasi pabulo carentes, paulatim dormiunt, seu penitus cessant. Sic HOMIUS, Materiæ Medicæ noster Professor celeberrimus, dicit: "Quædam miasmata mor-
" bifica, uti variolarum et morbillorum, alia-
" rum regionum indigenæ, per aërem propa-
" gantur, sese in corpore humano multipli-
" cant, iterumque viribus auctis exeunt ad
" eosdem

" eoſdem morbos propagandos, aliquando ma-
" gis, aliquando minus, ſecundum aëris, et
" corporum diſpoſitionem agunt, ſed nun-
" quam omnino debellantur *." Hæc etiam HUXHAMI ſagaciſſimi ſententia fuit: " Atqui
" niſi una conſpiret, contagium fovens, aëris
" conſtitutio, ſæpe vel intra unum, alterumve,
" domicilium, in ipſis quaſi extinguitur mor-
" bus †." Non diſputatur igitur, vel atmoſphæræ vel cœli, conditiones quaſdam, ad miaſmäta morbifica propaganda, neceſſarias eſſe; nequaquam vero conſentitur in qua qualitate ſpeciali id reperiatur. Hoc jacet in tenebris adhuc, et ſemper fortaſſe jacebit. Hujus inveſtigationi HUXHAMUS multam operam dedit, ſed parum profecit. Multum etiam laboravit SYDENHAMUS, qui dicit, " Quamvis
" autem diverſas diverſorum annorum habi-
" tudines quo ad manifeſtas aëris qualitates
" maximâ qua potui diligentiâ notaverim, ut

 " vel

* Cl. HOMIUS Prin. Medic. ſect. iii. pag. 7.

† HUXH. de Aëre et Morb. epidem.

"vel exinde caufas tantæ epidemicorum vi-
"ciffitudinis expifcarer, me tamen ne hilum
"quidem hactenus promoveri fentio, quippe
"qui animadverto, annos, quoad manifeftam
"aëris temperiem, fibi plane confentientes,
"difpari admodum morborum agmine infe-
"ftari, et vice verfa *."

Caufa proxima rubeolæ eft contagii hujus fpecialis actio, faventibus caufis remotis, in difpofitionem corporis prædifponentem; quafi ftimulus peculiaris, fui generis, membranas mucofas, et glandulas in his fitas, præcipuè afficiens.

RATIO SYMPTOMATUM.

Obfervationibus nunc fatis conftat, materiem quandam contagiofam fubtiliffimam, per aëra diffufam, pro caufa rubeolæ habendam effe.

Ex

* Sydenham. de Morbis epidemicis.

Ex hoc fonte rationem ſymptomatum deducere conamur. Hoc virus ſtimulans, et acre, membranam mucoſam, et eam, Schneideriana dictam, præſertim, parteſque alias tenuiter tectas, infeſtat, et in hoc modo, ut in partes varias agit, ſymptomata varia oſtendit. Cum naſum et oculos afficit, *epiphora*, *coryza*, et *ſternutatio*, ſequuntur, his enim actionibus excitatis, vis naturæ medicatrix, miaſmata morbifica abluere, et fugare, conatur.

Affectis membranis quæ fauces, laryngem, et cavum pulmonum, veſtiunt, *raucedo*, ex harum partium ariditate, et *tuſſis*, ex irritatione continua, ſuperveniunt. Halitus enim blandus ſubtiliſque has partes continuo humectat, et perquam neceſſarius is eſt modulationem debitam voci dare; hoc autem exſiccato, vox harmonia caret, et rauca fit. Ubi vero quivis humor acris fauces, laryngem, vel membranam internam pulmonum irritat, ſecundum leges corporis, *tuſſim* immediatè excitat,

tat, ad causam irritantem fugandam ; et irritatione perpetuo vexante, tussis, ut in rubeola, continua, et molestissima fit.

Si materies morbifica, per longum tempus, arteriolas, et glandulas, in superficie pulmonum interna, sitas, irritare perstet, tubercula formantur, quæ vasa sanguifera comprimendo, effusiones sanguinis, sive ex ruptis vasis, sive ex transudatione, faciunt, et hæmoptysin, ulcusculaque etiam quæ mali moris sunt. Inde exscreatio puris, et ejusdem absorptio, quæ febrim hecticam, et phthisin veram, inducit.

Omnibus plane apparebit, qui connexionem intimam inter pulmones et superficiem corporis non ignorant, quot et quanta mala haud dubio regressum subitum papularum rubeolæ consequantur. Papulis enim citius, quam oporteat, retrocedentibus, sanguis ad interiora ex partibus extremis dirigitur, oppletisque

pulmonibus,

pulmonibus, congeſtiones, et effuſiones ſubſequuntur, quæ liberum pulmonum motum impedientes, *dyſpnœam* inducunt. Si verò vaſorum extremorum pulmonum ſpaſmus adſit, cum cordis arteriarumque actione valida, *peripneumonia*, ſive pulmonum, vel membranarum, quæ eos veſtiunt et ambiunt, affectio inflammatoria, ſupervenit.

Delirium quoque ex cerebro ſimiliter affecto ortum ſuum ducit. Nam quâcunque causâ circuitum ſanguinis per pulmones impedis, eâdem causâ, recurſum ejus ex capite ad ventriculum cordis dextrum prohibes; inde autem faciei ſuffuſiones, cerebri oppletiones, effuſiones, delirium, et coma, oriuntur.

RATIO

RATIO MEDENDI.

Ex dictis de causis, historiaque rubeolæ, natura morbi colligenda est. Curationem nunc exequi oportet;—quam ut melius exponam, ni fallor, utile erit, morbum in stadia tria divisum conspicere. Primum stadium morbum respicit priusquam maculæ eruperint. Secundum, post macularum eruptionem ad cuticulæ desquamationem usque morbum complectitur. Tertium sequelas comprehendit.

Quapropter consilia sequentia adhibenda sunt.

1. Diathesin corporis phlogisticam minuere, et irritabilitatem ejus inordinatam sedare.

2. Symp-

2. Symptomata quædam, quæ morbum exasperant, mitigare, vel amovere, et motum fluidorum ad superficiem corporis dirigere.

3. Reliquiis morbi occurrere.

1. Quandoquidem in rubeola periculum maximum ex dispositione corporis irritabili, vel inflammatoria, oritur, ne quid mali inde eveniat, imprimis cavendum est. HOFFMANNI illustrissimi si verbis utar: "Qui pernicia-" libus his morbis pereunt, ut plurimum, par-" tium internarum ex inflammatione, et sub-" sequente sphacelatione, vel suffocatione, per" anginam, et catarrhum suffocativum, mori-" untur *." Prima igitur sit cura bene perpendere, primulo morbo, si intra moderamina justa vitæ vires retineantur. Ubi morbus mitis est, quem febris non vehemens movet, medicamentis multis non eget. Sufficit ibi administrationem antiphlogisticam adhibere, diluentia

* HOFF. sect. ix. ch. vi. tom. 2.

diluentia tepida affatim propinare, jufcula tenuiora, decoctaque ex hordeo, adminiftrare. Hæc nutrimenti fatis præbent, fanguinem, et corporis humores alios, diluunt, acrimoniam obtundunt, et leniter, fine calore, diaphorefin promovent. Rectè etiam eodem tempore ægrotus admonetur, ne fe actioni frigoris inconfultè objiciat; frigus enim omnia conftringit, perfpirationem impedit, et humores interiora verfus cogit. Caveat nihilominus calorem vitare; calor enim motum fluidorum nimis auget, febrim intendit, et inflammationibus internis viam facilem præbet.

Ubi vero morbus gravior eft, opem medici perquam fedulam poftulat. Regimen antiphlogifticum accuratiffimè adhibendum eft. Oportet ægrum in cubiculo, vel etiam in lecto per dies duos trefve fe continere, dum fymptomata fæviunt. Caveat autem ne cubiculus nimis calefcat, ac ne plus ftraguli induatur quam frigoris fenfum arcere fufficiat.

" Erum-

"Erumpentibus morbillis ab aëre frigido madidisque ſudore induſiis ſummopere cavendum eſt, his enim creberrimè repercutiuntur exanthemata, neque interea æſtuoſo in aëre continendus eſt æger, nec ſtragulis onerandus, nam et ſpirandi difficultatem adaugent, et ſudores immodicos eliciunt *." Calor optimus is erit, quem quinquageſimus quintus thermometri Fahrenheitiani gradus, aut, ad maximum, ſexageſimus quintus, indicat. Confugiendum quoque eſt illico ad remedia efficaciſſima, quæ ſunt, ſanguinis miſſio, refrigerantia, demulcentia, anodyna, epiſpaſtica, emetica, et pediluvium.

Sanguinis miſſio.—Sanguis copioſè detrahendus eſt, et hæc evacuatio repetenda, modo ferant vires, donec diatheſis phlogiſtica ſatis minuatur. Quo citius mittatur ſanguis eo melius. Sanguinis enim detractio præcipuum

 reme-

* Huxh. de Aëre et Morb. epidem.

remedium eſt ad diſpoſitionem inflammatoriam corporis minuendam, nil etiam plus poteſt ad actionem cordis arteriarumque enormem cohibendam, relaxationem enim facit, nimium ſanguinis curſum mitigat, et inflammationem adimit.

Refrigerantia.—Ex his, acida, et ſales medii, maximè ſunt accommoda.

Acida vi ſedativa pollent, circuitum ſanguinis auctum ſedant, calorem imminuunt, ſitim levant, urinam movent, et perſpirationem excitant. Acidis vegetabilibus et foſſilibus præcipuè utimur, priora verò multas ob rationes anteponimus.

Sales medii fluida ad ſuperficiem corporis invitant, quin et ſtricturam cutis ſolvunt, perſpirationem eliciunt, caloremque abnormem minuunt, alvi ſolutionem lenem faciunt, et

urinæ

urinæ ſecretionem movent. Opportunum igitur erit acida, aut vegetabilia aut foſſilia cum potu ordinario adhibere, et ſales medios, inter quos eminet nitrum propinare. Sic vaſcula extrema aperta ſervabuntur, quo exitus facilis maculis erumpentibus præbeatur.

2. *Demulcentia.*—Tuſſis aliquando admodum ſevera, moleſtaque fit, adeo ut neceſſè ſit ſeveritatem ejus compeſcere. Huic conſilio demulcentia ſunt eligenda, et manu liberali propinanda. Hæc linguam, fauces, et partes quas materia acris morbifica nunquam non infeſtat, illinendo, irritationem conſopiunt. Materia mucoſa vegetabilium, vel olea blanda expreſſa, maximè in uſu ſunt. Hæc verò, cum magno fructu, ægroto ſub forma eclegmatis; opio conjuncta, adhibeantur.

Opium, anodynis omnibus longe anteponendum eſt. Nam hoc, licet primò cor et

arterias

arterias ad motus validiores excitat, vi ſedativa, etiam et antiſpaſmodica, potitur, quæ viribus ejus ſtimulantibus longè antecellit. Opium dolorem fugat, quietem facit, et conſtrictionem vaſorum extremorum ſolvit: opii proindè uſus ad tuſſim compeſcendam, non modò tutus, verùm etiam admodùm efficax, et commendabilis eſt. SYDENHAMUS experientiſſimus opium ægrotis hoc morbo laborantibus, ab initio ad finem uſque, propinandum juſſit. Huic ſententiæ ſuffragatur etiam celeberrimus noſter CULLENUS.

Pediluvium.—Aqua tepida partes ſolidas relaxat, et vi ſua antiſpaſmodica haùd parùm confert. Magnoperè juvat ægroto ſpaſmis et convulſionibus correpto, ante papularum ſcilicèt eruptionem, pedes et crura in aquam tepidam immergere, vel fotus tepidos his partibus, per horam unam vel alteram, admovere, opiique etiam, eodem tempore, doſin amplam

porrigere;

porrigere; hoc enim modo, ferè, papulæ, abſque ægroti perturbatione, eliciuntur.

Simul ac macularum eruptio in facie et ſuperficie corporis totâ apparuerit, ſymptomata morbi omnia nonnunquam mitigantur. Ubi res ſic ſe habet, reliqua medela citò abſolvitur. Sæpius vero malum ingraveſcit, et curam perquam ſedulam exigit. Quoniam autem ex irritatione tuſſis et derivatione ſanguinis ad pulmones, periculum maximum fit, ne congeſtiones et inflammationes fiant, ſumma ope nitendum eſt motum fluidorum ex partibus internis ad externas amoliri. Huic conſilio emetica mire proſunt.

Emetica, ſive ad vomitionem ciendam, ſive ad nauſeam ſolummodò excitandam, propinamus. Meliores vero effectus edunt, experientia propria docente, quum vomitionem plenam excitant, quam ubi meram nauſeam efficiunt,

ciunt. Ventriculum enim dum evacuant, et agitant, membranæ mucofæ gutturis, et faucium glandulas, ftimulant, et mucum acrem, pituitamque tenacem, detergunt. Emeticum quinetiam, cum opio et fale medio conjunctum, remedium antifpafmodicum fit valdè pollens, et multò magis ad fuperficiem corporis fluida nunc movet. Optimum igitur medicamentum eft malum ex pulmonibus et partibus interioribus amovere, tuffimque moleftam eodem tempore compefcere.

Epifpaftica in hoc morbi ftadio remedia haud parvi momenti fiunt. Multùm difputatur apud medicos de actione veficatoriorum, five ut ftimulantia, five ut feptica, five ut evacuantia, five denique ut antifpofmodica agant. Ultimæ fententiæ nos favemus. Haud enim ut ftimulantia agunt, quia peripneumonias, aliofque morbos inflammatorios fanaverunt; neque utì feptica, quia in typho, et aliis morbis

bis putridis optimos effectus ediderunt. Nonnunquam ut evacuantia operationem ſuam edere, concedo, uti in eryſipelate, et in opthalmiâ. Verum ex viribus eorum antiſpaſmodicis, plerumque, plus expecto, quippe cùm ſine ſtimulatione vel evacuatione ſæpiſſimè morbos fugant. Utcunque ſit diſputatio, pro comperto habeo, multùm beneficii, hoc morbo laborantibus, hæc remedia afferre, ſive ut evacuantia, ſive ut antiſpaſmodica, effectus ſuos edant. Iis præſertim, qui ob tuſſiculam moleſtiſſimam, ex colluvie acri pulmones irritante, inquietantur, non raro proſunt. Miro autem in modo capitis gravedinem doloroſam tollunt.

Nullum utique ſymptoma hujus morbi magis infauſtum, aut funeſtum eſt, quàm puſtularum derepentè, ante tempus morbi debitum, retroceſſio. HOFFMANNUS, ubi hoc accidit, jubet cathartica quamprimum propinari, et exempla duo eorum uſus comprobantia

probantia tradidit; unus ex ægrotis diarrhœa correptus, cum puſtulæ ſubito retroceſſerant, brevi convaluit; alter, nullo alvi fluxu ſuperveniente, mortuus eſt. HUXHAMUS verò nos ſuadet corpus fricare, et cardiaca idonea porrigere. "In hoc caſu linteis, aut pannis calidis, protinus confricandum eſt totum corpus, porro atque ad idonea cardiaca confugiendum eſt *." Hanc opinionem priori longè anteferimus. Nam, ut antea diximus, vis naturæ medicatrix, una ratione, materiam morbi ex partibus internis ad externas dirigere ſemper conatur, ubi in corporis ſuperficie, ſub forma macularum, apparet, poſt tempus debitum, in ſquamis furfuraceis abitura. Si igitur maculæ citius, quam jus eſt, retroceſſerint, humorum confluxus eſt ad partes internas, et proindè periculum imminet, ne ſuffocatio, pneumonia, alvique fluxus, ſuperveniant. Conſilia ideoque curandi erunt, vaſa ſanguifera deplere, et humorum curſum ad ſuperficiem divertere; quod efficiunt emetica,

* HUXHAM. de Aëre et Morb. epidem.

ca, diaphoretica, frictiones corporis, epispastica, et balneum tepidum.

Ubi maculæ violaceæ, aut atræ sunt, aliis etiam debilitatis, aut putredinis, symptomatis comitantibus, curatio altera, et huic prorsus diversa, debet esse. Non minus enim discrepat rubeola putrida a benigna et regulari, quam variola discreta a confluente. Ad febris naturam ratio habenda est, quæ, synocho similis, ex synocha et typho composita videtur; sub initio morbi, uti synocha, signa inflammationis ostendit, postea autem, et finem versus, vires vitæ imminuuntur, uti in typho. Vehementer porro ad putredinem proclivis est. Cautela ergo maxima mehercule postulatur, ne evitatâ Scyllâ in Charybdin irruas. Sanguinis detractio cautissimè permittenda. Si urgeant symptomata severiora, quæ inflammationem minitant, semel, forsan, venam secare licet: ne repetatur verò, est religiosè in-

terdicendum. Melius erit actionem cordis arteriarumque inordinatam, et corporis irritabilitatem auctam, acidis libere ſumptis, minuere et conſopire; aërem in cubiculo aliquantò frigidiorem ſervando, alvum ſubindè modicè ducendo; poſteaque, cum vires vitæ langueſcant, cardiaca mitiora, et minus ſtimulantia, adminiſtrando: ad hoc genus pertinent cinchona, amara, aromatica aliaque, quoad effectus, ſimilia. De hac re vero non locus eſt hic amplius diſſerere. Vide quæ de morbillis putridis ſcripſit celeb. Watson, in Obſerv. Med. Lond. ed. vol. iv. art. xi.

3. Non eſt profectò morbi conſecutio moleſtior ulla quam *diarrhœa* mucoſa liquida, quæ rubeolam ſæpiſſimè ſubſequitur. Poſt cuticulæ deſquamationem, ſi ſuperficies arida ſit, ſine perſpiratione inſenſibili, dejectiones alvi moleſtiſſimæ, et creberrimæ, ægrotum haud rarò torquent, nam conſenſus adeo intimus

mus inter cutem et tubum alimentarium eſt, ut, illa obſtructa, ad hunc humores immediatè irruunt.

Ubi per cutem non penitùs expellatur virus rubeoloſum, nec a viribus vitæ ritè ſubigatur, inteſtinorum tunicam villoſam petit, vaſa ejus ſtimulat, ſecretionem intendit, et diarrhœam mucoſam, coryzæ forſan haud diſſimilem, concitat. Hanc ſiſtere nil magis juvat, ut verbis Sydenhami utar, quàm venam ſecare, "Diarrhœa, quam morbillos excipere dicimus, venæſectione pariter ſanatur *." Ita tamen revera ſe rem habere pulchrè ſatis confirmatur hiſtoria quæ ſequitur. Juvenis ab India Orientali domum redux dyſenteriam ibi paſſus eſt, quæ per Biennium uſque eum torſit, fruſtra adverſantibus medicis et medicina, quibus utriſque tamen, invicem ſæpius mutatis, diu uſus erat. Tandem verò, quaſi

ſumma

* Sydenham. de Morbillis.

ſumma miſeria omnibus numeris haud abſoluta eſſet, fractis omnino viribus, frequenti dejectione muci, et torminibus ventris tantum non confectus, rubeola, quæ tunc temporis epidemicè graſſabatur, correptus ægrotavit; ægrotavit ſane, eò tamen, uſque tantum (date fidem!) ut brevi penitus convaleſceret, liber omnino à dyſenteria, liber à rubeolâ. Superveniens rubeola profligavit dyſenteriam. Suis ſibi viribus exhauſta ſponte evanuit rubeola. Hujus phenomeni ratio quadruplex eſt.

1. Dyſenteria quippe quæ in vetuſtatem diu abiit, vaſa inteſtinorum ſecernentia laxa et debilia fieri indicat, at verò ſuperveniens febris inflammatoria, qualis in rubeola accidit, ſtimulo ſuo per omne corpus diffuſo, tonum amiſſum his etiam cum reliquis vaſis reddit:—hinc ſiſtitur alvi fluxus, et ſedantur ſpaſmi.

2. Con-

2. Conſortium quod cutem inter et inteſtina obtinet, eò committit, ut his affectis illa invicem laboret; hinc dyſenteriæ ipſius medela abſolvitur diaphoreticis, et hujuſmodi aliis, quæ perſpirationem movent: impedita cutis exhalatio alvum feſtinat.

3. Muſculorum motus, qui diu eodem tenore perſtiterunt, ſua ſponte rarò quieſcunt, niſi, aliâ intervenientê causâ, motuum ordo uſitatus perturbetur. Hinc forſan rubeola, ſubverſo quem inſtituerat habitu dyſenteria, morbum exulavit.

4. Quin et ſi revera, ut monet HUNTER celeberrimus, actio duplex in eodem corpore uno eodemque tempore nulla eſſe poſſit, in aprico eſt ratio, quare, approquinquante rubeolâ, evaneſceret dyſenteria.

Quò

Quò tamen rectiùs et absolutiùs explicationem attingamus, plures ex his allatis causis, simul concurrentes, in censum accipi debent.

Quâ verò rationê aliâ, nisi minuendo vim circumeuntis sanguinis, quæ febrem adhuc vegetam sustinet, tollit ejusdem missio diarrhœam, quæ excipit rubeolam, in confesso est, nos penitus ignorare. Post sanguinis missionem oportet ea porrigere quæ irritationem intestinorum consopiunt et actionem eorundem inordinatam compescunt; juvat etiam fluida ad superficiem elicere.

Ophthalmia.—Huic morbi sequelæ occurrere, nil melius est quam oculos à luce per totum morbum defendere, et aqua rosæ frigida, vel solutione cerussæ acetatæ, subinde lavare. Si verò nihilominus ulcuscula sequantur, hydrargyri præparata idonea, cum oleis vel unctuosis commista, tutum et efficax remedium

evadunt:

evadunt: adhibenda ſunt etiam ea quæ alvum ducunt, et humores ab oculis derivant; hæc verò ſunt cathartica, et exulceratoria.

Venter tumidus.—Si venter durus et tumidus fit, cum corporis reliqui macie, opportunum erit alvum ſubinde calomelane movere, et abdomen diu et ſedulo fricare. Equitatio inſuper quotidiana multum prodeſt.

Phthiſis.—Quando hic morbus rubeolam conſequitur, eventûs fauſti ſpes parva eſt; ulcuſcula enim, quæ pulmonibus poſt rubeolam ſuperveniunt, mali admodum moris ſunt, et curatu difficilia. Ea adhibenda ſunt quæ phthiſi maxime prodeſſe cognoſcuntur. De his, adminiſtratio antiphlogiſtica ſtrictiſſima; lac aſininum; equitatio quotidiana, ſub cœlo benigno; mutatio cœli frequens; et exulceratio inter coſtas, optima ſunt. Quantum phthiſios curationi conducat mutatio cœli frequens ſatis ſuperque comprobavit GREGORIUS noſter

noſter Profeſſor celeberrimus, in Diſſertatione ſua elegantiſſima et utiliſſima, *De morbis cœli mutatione medendis.* De exulcerationis inter coſtas uſu, multum olim mihi ſcripſit amicus meus cariſſimus, nunquam mihi ſatis lugendus, Gulielmus Keir, ſancti Thomæ Nosocomii, nuper Medicus ingenioſiſſimus—multoſque caſus enarravit ubi eventus lætiſſimos, ex ulceratione lata, et alta, in latere, medicamento cauſtico facta, viderat; quos ipſi etiam, multiplici experientiâ, feliciſſimè comprobavimus.

FINIS.